

Sygn. akt II AKa 171/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Rafał Kaniok (spr.)

Sędziowie: SA – Małgorzata Janicz

SA – Ewa Jethon

Protokolant: – Wiktoria Siporska

przy udziale Prokuratora Renaty Śpiewak

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2023r.

sprawy z wniosku M. P. i D. L.

w przedmiocie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i odszkodowania za szkodę wynikłą z wykonania wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 21 grudnia 1950 r. wydanego wobec W. G. (1) s. A. i A., ur. (...) w sprawie o sygnaturze akt Sr 1247/50

na skutek apelacji, wniesio nej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 24 lutego 2023r. sygn. akt VIII Ko 73/22

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że kwoty zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyń M. P. i D. L. w pkt 1 wyroku obniża do kwot po 90 000 (dziewięćdziesiąt tysięcy) złotych na rzecz każdej z nich wraz z ustawowymi odsetkami, od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty i w pozostałym zakresie, co do zadośćuczynienia, wniossek oddala;
- 2) w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;
- 3) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyń M. P. i D. L. kwoty po 500 (pięćset) złotych tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym;
- 4) kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE			
Formularz UK 2	Sygnatura akt	II AKa 171/23	

Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA		
1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji		
Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 24.II.2023 r., sygn. VIII Ko 73/22		
1.2. Podmiot wnoszący apelację		
# oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego		
# oskarżyciel posiłkowy		
# oskarżyciel prywatny		
# obrońca		
# oskarżony albo skazany		

w sprawie o wydanie wyroku łącznego			
# inny			
1.3. Granice zaskarżenia			
1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu		

	przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania	

	środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka				
#	art. 439 k.p.k.				
#	brak zarzutów				
1.4. Wnioski					
#	uchylenie	#	zmiana		
2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy					
2.1. Ustalenie faktów					
2.1.1. Fakty uznane za udowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
2.2. Ocena dowodów					

Ch 2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów			
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwiąże o powodach uznania dowodu	
2.2.2. Dowody niewzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)			
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwiąże o powodach niewzględnienia dowodu	
STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków			
Lp.	Zarzut		
1)	Błąd w ustaleniach	# zasadny	

2)	faktycznych przyjętych za	# częściowo zasadny
3)	podstawę orzeczenia,	# niezasadny
4)	mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, iż wnioskodawczyni M. P. i D. L. powinny za doznaną krzywdę otrzymać zadośćuczynienie w kwocie po 120.000 zł oraz odszkodowanie w kwocie po 15.705 zł podczas gdy prawidłowa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego, z uwzględnieniem przy jej dokonywaniu, tak zasad logiki, wskazań wiedzy oraz doświadczenia życiowego, jak też całokształtu ujawnionych w sprawie okoliczności nakazuje przyjąć, że wnioskodawczyni M. P. i D. L. powinny za doznaną krzywdę otrzymać zadośćuczynienie w kwocie nie wyższej, niż po 54.000 zł i	

	nie powinny otrzymać żadnego odszkodowania, z racji niewykazania przez wnioskodawczynię wysokości szkody.		
Zwięzłe o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny			
1) Apelacja Prokuratora jest co do zasady słuszna, w zakresie dotyczącym zadośćuczynienia. Bezzasadny okazał się zarzut w części odnoszącej się do odszkodowania. Na akceptację nie zasługuje wniosek apelacyjny w zakresie skali obniżenia kwoty zadośćuczynienia o przeszło 50% (ze 120.000 zł do 54.000 zł na osobę) jak też żądanie oddalenia wniosku w części dotyczącej odszkodowania.			

2) Odnośnie
odszkodowania
skarżący odwołał
się, w sposób
wyjątkowo
lakoniczny, do
jedynego
argumentu
jakim jest
niewykazanie
wysokości
szkody przez
wnioskodawczynię
(str. 5 apelacji).
Apelujący nie
dostrzegł jednak
tego, że
realizacja
uprawnień
odszkodowawczych
opisanych w art.
8 w/w ustawy
z 23.II.1991 r.
(tzw. ustawy
lutowej) odbywa
się z
zachowaniem
reguł
określanych w
przepisach
prawa
cywilnego.
Cywilno –
prawny
charakter tych
roszczeń,
podobnie jak
roszczeń
określonych w
rozdziale 58
kodeksu
postępowania
karnego, jest
niewątpliwy. W
art. 8 ust. 3
ustawy lutowej
wyraźnie
wskazano, iż w
postępowaniu o

odszkodowanie i zadośćuczynienie zastosowanie mają przepisy rozdziału 58 Kpk. Natomiast w znajdującym się w tym rozdziale przepisie art. 558 Kpk zastosowano odesłanie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego w zakresie nieuregulowanym w Kodeksie postępowania karnego. Zgodnie z art. 322 Kpc jeżeli ściśle udowodnienie wysokości żądania nie jest możliwe, nader utrudnione lub oczywście niecelowe, Sąd może zasądzić odpowiednią sumę według swojej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. W przedmiotowym postępowaniu Sąd meriti taką właśnie trafną ocenę przedstawił, wykazując na podstawie całokształtu

okoliczności sprawy, iż ojciec wnioskodawczyni, przez okres w którym był aresztowany, nie mógł osiągać dochodów niższych niż ówczesna średnia krajowa, oraz że zasądzona z tego tytułu suma powinna być pomniejszona o 25% z tytułu kosztów, które musiałyby zostać poniesione na jego utrzymanie. W tym zatem zakresie zarzut błędnych ustaleń faktycznych uznać należy za chybiony, zaś wniosek apelacyjny o oddalenie żądania odszkodowania, w zakresie kwoty z pkt 2 wyroku nie mógł być uwzględniony.

3) Natomiast co do zadośćuczynienia zarzut apelacyjny zasługuje na częściową aprobatę. Podzielić należy stanowisko skarżącego, że niewątpliwa krzywda jaką

doznał ojciec wnioskodawczyń W. G. (1) została przez Sąd niewłaściwie oceniona oraz że, w związku z tym, zadośćuczynienie w kwocie po 120 000 zł na rzecz każdej z nich uznać trzeba za znacznie wygórowane i nieadekwatne do stopnia doznanej przez niego krzywdy.

Skarżący słusznie wskazał, iż określenie wysokości zadośćuczynienia musi się opierać jedynie na zobiektywizowanych kryteriach, zweryfikowanych w ramach postępowania dowodowego.

4)
Odszkodowania z tytułu zadośćuczynienia, o którym mowa w ust. 8 ustawy lutowej, mają charakter cywilno - prawny, zatem sposób ustalenia ich wysokości określany jest właściwymi normami prawa cywilnego

materialnego. W art. 445 § 1 kc wskazano, iż sąd może przyznać poszkodowanemu w określonych przypadkach tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę odpowiednią sumę. Pojęcie sumy odpowiedniej dotyczącej zadośćuczynienia nie ma w tym wypadku charakteru ściśle określonego. Dlatego też w doktrynie i judykaturze opracowane zostały kryteria którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Zadośćuczynienie musi mieć charakter kompensacyjny. Nie może zatem mieć wartości symbolicznej lecz musi przedstawiać konkretną ekonomiczną wartość. Z drugiej strony nie może być to wartość nadmierna w stosunku do rozmiarów doznanej

krzywdy.

Powinna być to suma utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom życiowym społeczeństwa.

Nie może ona prowadzić do nadmiernego wzbogacenia się (np.

postanowienie SN z 22.I.2015 III KK 252/14 i przytoczone tam orzecznictwo).

5) Sąd odwoławczy, dzielając w zasadniczej części stanowisko skarżącego, uznał, iż kwota zasądzona tytułem zadośćuczynienia w niniejszej sprawie nie spełnia powyższych kryteriów.

Kwota zadośćuczynienia w łącznej wysokości 240.000 zł nie jest adekwatna do rozmiaru krzywd związanych z wydaniem wyroku z dnia 21.XII.1950 r. oraz

pozbawianiem
wolności W.
G. (1) w
okresie od maja
1950 do maja
1951. Nie ulega
wątpliwości, że
więźniowie
polityczni w
okresie
stalinizmu
doznawali
niewyobrażalnych
cierpień,
przebywając w
warunkach
urągającym
podstawowym
prawom
człowieka. Jest
to wiedza
powszechna.
Oczywista jest
też okoliczność,
iż traumatyczne
przeżycia
młodego 20
letniego
człowieka,
związane z
rocznym
pobytem w
zakładzie
karnym, musiały
wywołać
negatywne
skutki dla jego
zdrowia
psychicznego,
rozwoju i
warunków jego
późniejszego
życia. Z
materiału
dowodowego
zebranego w
sprawie nie
wynika jednak
by cierpienia i
krzywdy jakich

doznał W. G.
(1) odbiegały
w znacznym
stopniu od
poziomu
cierpień innych
osób
przetrzymany
w stalinowskich
więzieniach. W
pisemnych
motywach
zaskarżonego
wyroku nie
wykazano by
akurat w
odniesieniu do
okresu
uwięzienia W.
G. (1) zaistniały
jakieś
szczególne,
wyjątkowo
uciążliwe
okoliczności,
uzasadniające
zasądzenie
tytułem
zadośćuczynienia
kwoty 240.000
zł. Nie mogą
być uznane za
takowe
okoliczności
choćby fakt
osadzenia w
więzieniu, w
którym
wykonywano
wyroki śmierci
oraz
uczestniczenie w
procesie
sądowym
organizacji
konspiracyjnej,
bez wiedzy jaki
będzie jego
dalszy przebieg i
z obawą przed

najbardziej
dotkliwymi
karami.

6) W ocenie
Sądu
Apelacyjnego, w
spawie niniejszej
- gdzie nie są
znane
rzeczywiste
warunki w jakich
był osadzony W.
G. (nie można
w tym zakresie
stosować reguły
z art. 5 § 2 kpk),
w której nie
ma ustaleń co
do dodatkowych
środków represji
stosowanych
wobec niego
lub jego rodziny
albo też co
do wyjątkowo
negatywnych
skutków
uwięzienia w
zakresie stanu
zdrowia
pokrzywdzonego
lub jego dalszej
linii życiowej i
poziomu
egzystencji po
wyjściu na
wolność – uznać
należy, że sumą
odpowiednią w
rozumieniu art.
445 § 1 kc, sumą
proporcjonalną
do krzywdy
doznanej przez
Pana W. G.
a zatem sumę
rozsądną nie
prowadzącą do
nadmiernego

wzbogacenia się osób
uprawnionych jest kwota zadośćuczynienia w wysokości łącznej 180.000 zł czyli po 90.000 zł na rzecz każdej z wnioskodawczyń.

7) Suma wyższa byłaby kwotą nadmiernie wygórowaną, wchodzącą w sferę zarezerwowaną dla wyjątkowo ciężkich przypadków represji i pozbawienia wolności w stalinowskich więzieniach, połączonych nierzadko z torturami i wieloletnimi prześladowaniami (dotykającymi również członków rodzin osób osadzonych), a w skrajnych przypadkach prowadzących do śmierci osób pokrzywdzonych, bądź to jeszcze w trakcie uwięzienia bądź też na skutek utraty zdrowia wywołanej długotrwałym pobytem w

aresztach śledczych.
Natomiast suma niższa, proponowana w apelacji prokuratora (po 54.000 zł) nie byłaby w tym przypadku adekwatna do całokształtu krzywd doznanych przez osobę pokrzywdzoną i mogła by być uznana za kwotę mającą jedynie symboliczny, nieodczuwalny ekonomicznie, charakter.

8) Dlatego też zarzut skarżącego i wniosek apelacyjny (o zasądzenie łącznie kwoty 108.000 zł) został uwzględniony jedynie częściowo. Sąd Apelacyjny zasądził kwoty po 90.000 zł na rzecz każdej z wnioskodawczyń wraz z ustawowymi odsetkami do dnia zapłaty, oddalając żądanie zadośćuczynienia w zakresie przewyższającym

<p>powyższe kwoty. W pozostałej części, w tym co do odszkodowania, wyrok został utrzymany w mocy.</p>		
<p>Wniosek</p>		
<p>O zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawczyń M. P. i D. L. zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 54.000 zł i oddalenie wniosku w części dotyczącej odszkodowania.</p>	<p># zasadny # częściowo zasadny # niezasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>		
<p>Powody omówione w pkt 3 Lp 2</p>		
<p>4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU</p>		
<p>1.</p>		

Zwiąże o powodach uwzględnienia okoliczności	
5. ZSTRZYGNIECIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji	
1.	Przedmiot utrzymania w mocy
Zaskarżony wyrok za wyjątkiem pkt 1 zmienionego w pkt 1 wyroku Sądu Apelacyjnego	
Zwiąże o powodach utrzymania w mocy	
Powody omówione w pkt 3 Lp 2	
5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji	

1.	Przedmiot i zakres zmiany		
Pkt 1) zaskarżonego wyroku w zakresie określonym w pkt 1) wyroku Sądu Apelacyjnego			
Zwiężle o powodach zmiany			
Powody omówione w pkt 3 Lp 2			
5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji			
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia			
1.1.		# art. 439 k.p.k.	
Zwiężle o powodach uchylenia			
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.	

Zwięzle powodach uchylenia	o		
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.	
Zwięzle powodach uchylenia i umorzenia wskazaniami szczególnej podstawy prawnej umorzenia	o i ze		
4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.	
Zwięzle powodach uchylenia	o		
5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania			
5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku			
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności		

6. Koszty Procesu		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
3) 4)	zasądzenie kwot po 500 zł na rzecz wnioskodawczyni na podstawie - art. 616 § 1 pkt 2) kpk obciążenie Skarbu Państwa kosztami procesu na podstawie art. 13 w/w ustawy z 23.II.1991 r.	
7. PODPIS		
Małgorzata Janicz Rafał Kaniok Ewa Jethon		

1.3. Granice zaskarżenia		
Kolejny numer załącznika	1	
Podmiot wnoszący apelację	prokurator	
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	wyrok w całości	

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu		
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu		
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia		

#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
1.4. Wnioski		
#	uchylenie	# zmiana